

329/5.

R a p o r t

o sytuacji w Księstwie Cieszyńskim w związku z napaden
czech-słowackich wojsk.

Zostałem wydelegowany dla towarzyszenia w charakterze delegata Mi-
nisterstwa Spraw Zewnętrznych misji anglo-amerykańskiej złożonej z pp.
Commander Rawlings, Lieut. Foster i p. porucznika Picton. Misja wyjechała
z Warszawy 23 stycznia wieczór do Krakowa, mając na celu pobyt w Cieszynie,
Morawskiej Ostrawie i Pradze dla zbadania stanu rzeczy.

Zajechawszy do Krakowa 24 rano misja została przyjęta przez prezydum
P.K.L. mową powitalną wygłoszoną przez prezesa Angermana, poczem udano się
na konferencję do biura P.K.L., gdzie fakty ostatniej chwili dotyczące się
Cieszyńskiego zostały przedstawione misji. Dowiedziano się że napad cze-
ski odbywa się pod kierownictwem bezpośrednim oficerów Entente'y fran-
cuskich, angielskich, włoskich i amerykańskich. Jako pretekst dla uspra-
wiedliwienia swego napadu jest rzekomo stan bolszewizmu panujący w Cie-
szyńskim. Twierdzenie to jest najzupełniej bezpodstawne, gdyż nie tylko
żadnego ruchu socjalistycznego ani bolszewickiego w kopalniach cieszyń-
skich się nie zauważa, przeciwnie produkcja węgla została w ostatnich
czasach podniesiona, dzięki regularnej i wzmożonej pracy robotników a
mianowicie w chwili obejmowania kopalń przez władze polskie w listopa-
dzie 1918 r. produkcja wynosiła 510 wagonów węgla dziennie, natomiast
już od grudnia wynosi stale po 600 wagonów. Misja dowiedziała się również
o zajęciu przez Czechów w sposób zdradziecki Bogumina. Według opinii
P.K.L. czesi dążyli głównie do uniemożliwienia wyborów do sejmu polskie-
go w Cieszynie, w słusznym przekonaniu, że takowe dadzą jako rezultat
wybór wyłącznie polskich posłów; na dowód tej pewności przytoczone fakt
że poseł do Sejmu dr. Michejda jest stale wybierany od lat 30 do parla-
mentu.

Po wysłuchaniu opisu wypadków, oraz sposobu rozpoczęcia akcji wo-
jennej przez Czechów, misja udała się o 2-ej po poł. samochodem do Cie-
szyna, gdzie dojechano przed 6 wieczorem.

W Cieszynie odbyto natychmiast konferencję z drem Michejdą oraz
pułk. Latinik'iem głównym dowódcą wojsk polskich w Księstwie Cieszyńskim.

79

pułk. złożył następujący raport :

W dniu 23 stycznia o godz. II został on wezwany do gmachu Rady Narodowej, gdzie zastał przy rozmowie z drem Michejdą następujących przedstawicieli wojsk koalicyjnych: maj. Crossfield /oddział lotniczy angielski/, Commandant Manduyt /armja francuska/, Maggiore Noseda /armja włoska/, por. Voska oraz kap. Karmazin /oba należący do armji amerykańskiej/, oraz prof. Koernerera członka misji konferencji pokojowej amerykańskiej. Ostatni dwaj panowie przybyli do Cieszyna już w dniu poprzednim. Wymienieni oficerowie zażądali ściśle poufnej rozmowy z pułk. Latinikiem, wobec czego pozostawiwszy prof. Koernerera, por. Karmazina i dra Michejdę w jednym pokoju, reszta wymienionych wyżej panów przeszła do pokoju obok z pułk. Latinikiem, tam pułk. Latinikowi postawione ultimatum, aby w przeciągu dwóch godzin, mianowicie do godz. I-ej w poł. Śląsk Cieszyński został opróżniony po linię Białkę z wojsk polskich, gdyż takowy zostanie zajęty przez wojska Entente'y i wojska czeskie, w razie nieotrzymania odpowiedzi twierdzącej do godz. I-ej zaznaczone, że Cieszyńskie będzie zdobywane siłą. Pułk. Latinik odpowiedział że nie może na siebie wziąć odpowiedzialności, że musi się znieść z władzami centralnymi w Warszawie i Krakowie, zażądał wyjaśnień na podstawie jakich rozporządzeń wyższych władz ultimatum takie zostaje mu dyktowane i dlaczego wprost do niego się odnoszą, nie zaś do Sztabu generalnego w Warszawie. Oświadczył, że nie jest w zwyczaju stale konsystującemu wojsku stawiać ultimatum o tak krótkim terminie, oświadczył jednak gotowość znieśienia się telefonicznie ze swoją władzą i dania ostatecznej odpowiedzi o godz. I-ej.

g.I, według wskazówek do hotelu National w Morawskiej Ostrawie pod adresem Inspection Militaire, Commission Interalliée, Colonel Gillain, Hotel National. Panowie przedstawiciele koalicji opuścili Cieszyn pozostawiając, jak się później okazało w Cieszynie kap. Karmazina.

Po porozumieniu się pułk. ~~Latinik~~ z władzami wyższymi pułk. Latinik telefonicznie chciał zakomunikować odpowiedź przeczącą na ultimatum do Morawskiej Ostrawy, z powodu jednak przerywania jakby umyślnego połączenia podczas rozmowy, był zmuszony ostatecznie wysłać telegram do pułk. Gillain w którym zawiadamiał, że władze wojskowe polskie uznały ultimatum jako nieprawnie wystawione, oraz wskazując pułk. Gillain by się skomunik-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

wał wprost z Warszawą. Pułk. Latinik otrzymuje rozkaz bronienia Księstwa Cieszyńskiego w razie rozpoczęcia akcji przez Czechów.

Już przed godz. I p.łk. Latinik otrzymał wiadomość telefoniczną od podpułk. Mroczkowskiego, komendanta Bogumina, że Czesi zajęli już miejscowości Pudków i Wierzbice i w chwili telefonowania pociągi czeskie nadjeżdżają do Bogumina i zajmują stację, rabując wszelkie składki i wagony tam się znajdujące. Zawiadomiony o tym stanie rzeczy pułk. Wade i gen. Berthelemy jak również pułk. Smythe, misja gen. Berthelemy telefonowała do pułk. Gillain z zapytaniem na rozkaz jakiej władzy działa /talagram załączony do niniejszego raportu/. Telegramy te zostały wysłane przez pułk. Latinika z Cieszyna 23 i 24 b.m. do Morawskiej Ostrawy przez parlamentarjuszy rotmistrza Czaczka do Morawskiej Ostrawy samochodem. Do samochodu parlamentarjusza pomimo ostrzeżeń czeskie wojska strzelały, raniąc śmiertelnie jednego szofera i rozszarpując rękę drugiemu szoferowi, wobec czego rotmistrz Czaczka był zmuszony powrócić od Cieszyna, wziąć nowych szoferów, poczem mógł doręczyć pułk. Gillain rzeczony telegram.

Odpowiedź na telegram gen. Berthelemy brzmiała, że Commission Interalliée nic nie wie o gen. Barthelemy i nie może wobec tego uznać jego władzy. Do Wade zaś w odpowiedzi powiedziano, że Commission Interalliée działa na rozkaz pułk. Phillippi /armja francuska w Pradze/ i że rozkazów tych nie da się odmienić /odpowiedź ta dołączona jest do niniejszego raportu/.

Po konwersacji z pułk. Latinikiem Commander Rawlings udał się do telefonu i połączywszy się bez trudności z Morawską Ostrawą zażądał rozmowy z pułk. Gillain, nie mogąc jednak rozmówić się po francusku, rozmawiał ostatecznie z maj. Crossfield żądając wyjaśnień na podstawie jakiej władzy działa Commission Interalliée, zapytując jednocześnie czy są oni gotowi zawrzeć rozejm na 24 godz. rozpoczynający się o godz. 10-ej tegoż dnia. Rawlings oświadczył zarazem, że gwarantuje za to, iż wojska polskie w razie jednogłośnie gwarancji od wojska napastniczego obowiązują się dochować ~~xxx~~ warunków tego rozejmu. Major Crossfield odszedł by konferować ze swymi towarzyszami i po kilku minutach dał odpowiedź, że nie może gwarantować za to, że wojska strzelać nie będzie, nie mogąc w tak krótkim czasie porozumieć się z posterunkami /była wówczas godz. 7 wieczór/. Wobec tego Rawlings zapytał się od której godziny może gwarantować zaprzestanie

strzelania. Odpowiedź brzmiała, że nie może wogóle gwarantować.

Wobec tego oświadczył Rawlings, że misja uda się od razu tejże nocy do Morawskiej Ostrawy i zażądał uwiadomienia o tem posterunków czeskich na szosie, by do samochodów nie strzelano. Żądaniu temu odmówiono proponując przyjazd misji na drugi dzień o 9 rano. Maroj Crossfield oświadczył również, że działa na nocy rozporządzenia z Pragi, że następnego dnia wyjaśni całą sytuację Rawlingowi. Postanowiono spędzić noc w Cieszynie a rano o 8-30 wyjechać do Morawskiej Ostrawy.

Należy zaznaczyć, że kap. Karmazin był wciąż obecnym przy misji i przez swoje zachowanie się wykazywał jasakrawo, że grał podwójną rolę i trzymał stronę Czechów, gdyż starał się niejednokrotnie przekonać Rawlinga i Fostera o anarchicznym usposobieniu ludności cieszyńskiej i o słuszności akcji czecho-słowackiej. W rozmowie niżej podpisanego z Karmazinem zostało wyjaśnione że Karmazin jest pochodzenia rosyjsko-żydowskiego, zna doskonale język rosyjski i czeski, natomiast prawie wcale po angielsku nie mówi. Jest członkiem "Misji Konferencji Pokojowej Amerykańskiej" czyli tej samej Misji, której członkiem zarówno jest porucznik Foster. Dowiedziano się również, że tego samego dnia rano Karmazin został przypadkowo aresztowany przez władze wojskowe polskie w Cieszynie, gdyż zachowanie jego i wypytywanie o sytuację wojsk polskich wzbudziło podejrzenie, że działa jako szpieg na rzecz Czechów. Po wyjaśnieniu przez niego jednak i udowodnieniu charakteru swej misji został natychmiast wypuszczony. Niżej podpisany w rozmowie z Karmazinem zaznaczył mu swoje zdziwienie nad niedelikatnością jego postępowania, tłumacząc, że nie jest w zwyczajach stanu wojennego tolerowanie przechodzenia osobników z jednej strony frontu na drugą i komunikowanie się stale z przeciwną stroną.

Na zapytanie niżej podpisanego, czy kap. Karmazin pragnie wytłómaczyć się lub udzielić informacji o swoim aresztowaniu przez władze polskie, w celu ustalenia czy nie popełnił względem niego nadużycia, Karmazin odpowiedział wymijająco i wyglądał zlekka zmieszany. Niżej podpisany w obecności Karmazina i Fostera powiedział, że się dziwi, że pułk. Latinik oswobodził Karmazina i że uznaje, że miał zupełne prawo odstąpienia Karmazina do Warszawy.

Konferowano tegoż wieczora w dalszym ciągu z pułk. Latinikiem i upew-

PILSUDSKI
INSTITUTE
LIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

niono się, że wszystkie insynuacje o niepokojach rzekomych w Cieszyńskim są bezpodstawne, że spokój zupełny tam panował i że pp. Karmazin ~~ixxxxix~~ Crossfield, kłamał i nie miał żadnych dowodów do przedstawienia. Następnego dnia podczas gdy część misji udała się do Morawskiej Ostrawy p. Picton pozostał w Cieszynie i posiadając dobrze język polski niemiecki osobiście dał ludność miejscową tak polską jak i niemiecką i wyniósł pewność, że ludność cieszyńska uważała by za klęskę, gdyby Księstwo było zajęte przez Czechów. W ciągu nocy pułk. Latinik komunikował się w wyżej podpisanem i zawiadomił go o popełnianych gwałtach na ludności cywilnej ^W Jabłonkowie przez Czechów.

Następnego dnia Rawling, poruczn. Foster i J. Ciechanowski udali się samochodami do Morawskiej Ostrawy. Zajeżdżając tam przed 10-tą godziną zastali majora Crossfielda i poruczn. Vosko oczekujących w hotelu. Proszono ich o natychmiastowe zaproszenie pozostałych członków Commission Interalliée na Konferencję. Podczas oczekiwania na przybycie pozostałych członków Commission Interalliée Rawling i Foster rozmawiali w obecności nizej podpisanego z majorem Crossfieldem i Vosko. Rawling wyrażał zdziwienie nad całą akcją tych panów, wykazywał sytuację trudną w jakiej się znalazła misja warszawska oraz uprzedził, że o wstrzymaniu ruchu kurjerów przez Bogumin zostanie wysłany bardzo silny protest przeciwko samowoli Commission Interalliée. W odpowiedzi Crossfield uwidocznił wielki niepokój z tego powodu, obiecywał natychmiast zająć się sprawą zabezpieczenia stałej komunikacji. Nizej podpisany zauważył, że Voska rozmawia jak rodowity Czech ze służbą hotelową po czesku natomiast po angielsku mówi gorzej, oraz ma typ wybitnie słowiański. To samo można powiedzieć o pułk. Gillain, który po czesku mówi również. Po przebyciu pozostałych członków Commission Interalliée pp. Rawling, Foster i Karmazin udali się z nimi na konferencję do oddzielnego pokoju. Foster prosił nizej podpisanego by nie był obecny przy tej rozmowie, wyrażając zdanie, że swobodnie będą mogli indagować tych panów na osobność. Wychodził jednakowoż kilkakrotnie z konferencji aby komunikować o przebiegu takowej nizej podpisanemu. W ten sposób ustalono, że Commission Interalliée działała bez dostatecznego pełnomocnictwa, że cały plan akcji został zdecydowany lokalnie przez 5-ciu oficerów Koalicji, na skutek ~~ixxxxix~~ ^W namowy Czechów, że rozkazy zostały wydane z Pragi przez pułk. Phillippi jako skutek fałszywych informacji podanych mu przez tychże panów w Morawskiej Ostrawie oraz rzekomych gwałtach w Cieszyńskim. Skonfrontowa-

szy panów Commission Int. z rozkazem przez nich podpisanym zamieszczonym w Ostrauer Zeitung z 23 b.m./załącznik do niniejszego raportu/ wykazującym że akcja odbywa się wprost pod dowódstwem oficerów Koalicji, oraz nazywając wojska czesko-słowackie-wojskami Koalicyjnymi, panowie ci byli niezmiernie skonfundowani i starali się tłómaczyć, że nie widzą w tem nic złego, jednak przyznali, że do tego nie mieli prawa. Konferencja trwała około 2-ch godzin. Poczem por. Foster oświadczył nizej podpisanemu, że Rawling i on jadą do Pragi o godz. 3 popołudniu, ażeby dopilnować ustalenia odpowiedzialności członków Commission Inter. i protestować przeciwko ich działalności. Oświadczył, że twierdzenie, iż oficerowie Koalicji na własną rękę rozpoczęli akcję, przekroczyli swoje pełnomocnictwo i są odpowiedzialni za rozpoczęcie wojny w Ks. Cieszyńskim. Uważa, że lepiej aby pojechali sami do Pragi a nizej podpisany z listem do pułk. Wade do Warszawy w celu umożliwienia wysłania na drugi dzień wieczór specjalnego Kurjera do Paryża, z protestem w tej sprawie. Tak też się stało. Nizej podpisany wyjechałszy z Morawskiej Ostrowy o godz. 3 p. popół. stanął w Warszawie o godz. 7-ej rano dn. 26 b.m. Raportował natychmiast pułk. Wade o przebiegu wypadków, żożył szczegółowy raport po angielsku o treści podobnej do niniejszego, który wieczorem dn. 26 b.m. został wysłany przez specjalnego delegata Misji Angielskiej do Paryża.

Reasumując wymienione fakty należy wziąć pod uwagę następujące momenty:

1/Czesi w zмовie z Koalicyjnymi oficerami podjęli akcję zaczepną, aby unie możliwić w Cieszynie wybory, uważając takowe za niebezpieczne plebiscyt ludności na rzecz przyłączenia ostatecznego Ks. Cieszyńskiego do Polski,

2/Wmieszani oficerowi Koalicji prawdopodobnie nie przypuszczali, by Polska jak wojsko Cieszyńskie wahało się z oddaniem Cieszyńskiego "wojskom Koalicji". Gdy jednak na skutek odmowy władz polskich rozpoczęła się walka, widzieli się zmuszonymi do kierowania nieopatrznie rozpoczętą akcją.

3/Słowiańskie pochodzenie panów Voska i Karmazina zasługuje na uwagę.

4/Przez przerwanie komunikacji z Oderbergiem i odcięcie Misji Koalicyjnej na Wschodzie od swoich władz centralnych oficerowi ci, według słów Rawlinga są winni poważnego przekroczenia, za które sądownie odpowiadać muszą.

5/Stosownie do decyzji marszałka Focha, na mocy której wojska czesko-słowackie zajęły Spiż i Orawę, po dawną granicę Węgierską, wyraźnie uwydatnia się, że Czesi nie mieli prawa gwałcenia granicy Polski południowej Cieszyńskiej. Akcja więc oficerów w tym Koalicji w tym wypadku jest jaskrawym naruszeniem Koalicyjnych warunków rozejmu.

6/Insynuacje o rzekomym niepokoju w Cieszynie są fałszywe, przeciwnie

przeciwnie pomimo strajków obywających się często wśród górników Zagłębia Dąbrowskiego, w Ks. Cieszyńskim strajków wogóle nie było, robotnicy pracowali dobrze, powiększając nawet produkcję. Według objaśnień władz Cieszyńskich górnicy pracowali ze specjalnym poświęceniem, gdyż uprzedzono ich że w ten sposób wykazując spokój społeczny, wobec czego Koalicja nie odda tej części kraju, na pastwę Czechów. Obecnie jest niezmiernie trudno wytkómaczyć ludności cieszyńskiej, dlaczego pomimo zupełnego spokoju "Koalicja" prowadzi Czechów na podbój Księstwa.

7/Kopalnie Cieszyńskie produkują węgiel gazowy, co jest niezmiernie ważnym i zaopatrują Wiedeń i inne miasta w takowy. Destawa węgla do Czech Węgier i Wiednia z polskich kopalń, była jak najregularniejsza i na takowe nikt nskarzać się nie mógł. Nie było żadnej potrzeby dopilnowywania wykonania odnośnych umów, natomiast Czesi zawarszy umowę wymienną na dostawę cukru, skóry i innych artykułów za węgiel polski i otrzymawszy 5.000 wagonów węgla od Polaków, nie wykonali swoich zobowiązań, gdyż dotychczas nic z obiecanych artykułów nie zostało dostarczone.

8/Obecnie w skutek wypadków, górnicy polskich kopalń, zaprzestali pracy, w robotnicy wielkich ilościach przybywają do Cieszyna ażeby wstąpić do wojska jako ochotnicy, dla odparcia napadu czeskiego.

24 i 25-go b.M. przy obecności Misji anglo-amerykańskiej w Cieszynie, zapisało się do wojska 1800 ochotników-robotników. Nie zważając na fakt że oddziały te są dowodzone przez oficerów regularnej armii polskiej, czesi traktują takowe jako bandy cywilne uzbrojone.

Starszy Referent M. S. Z.

Janciechowicz

Warszawa, 26 stycznia 1919 r.

8 załączników.

MINISTERSTWO WÓDZITWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 329/9, dnia 1 / II 1919 r.
załącz. Wydział

8

Inspection militaire colonel Gillain

hotel national Mr. Ostrau - tres urgent

Depeche signée colonel Smyth envoyée cet apres midi etait destinée a mission anglaise Teschen qui d'apres renseignements fournis aurait remi ultimatum apprenons, que mission anglaise n'existe pas et que c'est commission interalliée par suite de peche signée Smyth doit etre considere comme nulle. Avons vu dernièrement en passant ministre tcheco Hodza a Budapest, qui nous avait assure que status quo ante serait observe sur frontiere tcheco polonaise, sommes donc tres surpris par annonce ultimatum subit et vous serions reconnaissants de donner eclaircissements tres profonds - emotion opinions publique polonaise qui se considere maintenant comme faisant partie de l'Entente est desorientee et ne comprends plus

General Barthelemy

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

R A P O R T

o sytuacji w Księstwie Cieszyńskim w związku z napadem
czecho - słowackich wojsk.

Zostałem wydelegowany dla towarzyszenia w charakterze delegata Min. Spr. Zewn. misji anglo-amerykańskiej, złożonej z pp: Commander Rawlings, Lieut. Foster i p. por. Picton. Misja wyjechała z Warszawy 23 stycznia wieczór do Krakowa, mając na celu pobyt w Cieszynie, Morawskiej Ostrawie i Pradze dla zbadania stanu rzeczy.

Zajechawszy do Krakowa 24 rano misja została przyjęta przez Prezydium PKL mową powitalną, wygłoszoną przez prezesa Angermanna, poczem udano się na konferencję do biura PKL, gdzie fakty ostatniej chwili dotyczące się Cieszyńskiego zostały przedstawione misji. Dowiedziano się na napad czeski odbył się pod kierownictwem bezpośrednim oficerem entent'y francuzkich, angielskich, włoskich i amerykańskich. Jako pretekst dla usprawiedliwienia swego napadu jest rzekomo stan bolszewizmu, panujący w Cieszyńskim. Twierdzenie to jest najzupełniej bezpodstawne, gdyż nie tylko żadnego ruchu socjalistycznego ani bolszewickiego w kopalniach cieszyńskich się nie zauważa, przeciwnie produkcja węgla została w ostatnich czasach podniesiona, dzięki regularnej i wzmożonej pracy robotników, a mianowicie w chwili obejmowania kopalń przez władze polskie w listopadzie 1918 produkcja wynosiła 510 wagonów dziennie, natomiast już od grudnia wynosi stale po 600 wagonów dziennie. Misja dowiedziała się również o zajęciu przez Czechów w sposób zdradziecki Bogumina. Według opinii PKL czesi dążyli głównie do uniemożliwienia wyborów do Sejmu Polskiego w Cieszynie, w słusznym przekonaniu, że takowe dadzą jako rezultat wyborów wyłącznie polskich posłów, na dowód tej pewności przytoczono fakt, że poseł do Sejmu, Dr. Michejda jest stale wybierany od lat 30 do parlamentu.

Po wysłuchaniu opisu wypadków, oraz sposobu rozpoczęcia akcji wojennej przez Czechów, misja udała się o 2 popoł. samochodem do Cieszyna, gdzie dojechano przed 6 wiecz.

W Cieszynie odbyto natychmiast konferencję z drem Michejdą oraz z pułk. Latinikiem, głównym dowódcą Wojsk Polskich w księstwie Cieszyńskim. Pułkownik złożył następujący raport:

W dniu 23 stycznia o godz. 11 został on wezwany do gmachu Rady Narodowej, gdzie zastał przy rozmowie z drem Michejdą następujących przedstawicieli wojsk koalicyjnych: mjr. Grossfield /oddział lotniczy angielski/, Commandant Manduyt /armja francuzka/, Maggiore Nosseda, /armja włoska/ por. Voska oraz kpt. Karmazin /obaj należący do armji amerykańskiej, oraz prof. Koerner, członka misji konferencji pokojowej amerykańskiej. Ostatni dwaj panowie przybyli do Cieszyna już w dniu poprzednim. Wymienieni oficerowie zażądali ściśle poufnej rozmowy z pułk. Latinikiem, wobec czego pozostawiwszy prof. Koerner, por. Karmazina i dra Michejde w jednym pokoju, reszta wymienionych wyżej panów przeszła do pokoju obok z pułk. Latinikiem, tam pułk. Latinikowi postawił on ultimatum, aby w przeciągu 2-ech godzin, mianowicie do godz. 1 w południe Śląsk Cieszyński został opróżniony po linię Białkę z wojsk polskich, gdyż takowy zostanie zajęty przez wojska entent'y i wojska czeskie, w razie nieotrzymania odpowiedzi twierdzącej do godz. 1-ej zaznaczono, że Cieszyńskie będzie zdobywane siłą. Pułk. Latinik odpowiedział, że nie może na siebie wziąć odpowiedzialności, że musi się znieść z władzami centralnymi w Warszawie i Krakowie, zażądał wyjaśnień, na podstawie jakich rozporządzeń władz wyższych ultimatum takie zostaje mu dyktowane i dla czego wprost do niego się odnoszą, nie zaś do Sztabu Generalnego w Warszawie. Oświadczył, że niejt w zwyczaju stale konsystującemu wojsku stawiać ultimatum o tak krótkim terminie, oświadczył jednak gotowość zniesienia się telefonicznie ze swoją

władzą i dania ostatecznej odpowiedzi o godz. 1, według wskazówek do hotelu National w Morawskiej Ostrawie p. adr. Unspektion Militaire, Commission Interalliee, Colonel Gillain, Hotel National. Panowie przedstawiciele koalicji opuścili Cieszyn, pozostawiając, jak się później okazało, w Cieszynie kpt. Karmazina.

Po porozumieniu się z władzami wyższymi pułk. Latinik telefonicznie chciał zakomunikować odpowiedź przeczącą na ultimatum do Morawskiej Ostrawy, z powodu jednak przerywania jakby umyślnego połączenia podczas rozmowy, był zmuszony ostatecznie wysłać telegram do pułk. Gillain, w którym zawiadamiał, że władze wojskowe polskie uznały ultimatum, jako nieprawnie wystawione oraz wskazując pułkownikowi Gillain, by się skomunikował wprost z Warszawą. Pułk. Latinik otrzymuje rozkaz bronienia Księstwa Cieszyńskiego w razie ~~strzymania~~ rozpoczęcia akcji przez Czechów.

Już przed godz. 1 pułk. Latinik otrzymał wiadomość telefoniczną, od ppułk. Mroczkowskiego, kmdta Bogumina, że Czesi zajęli już miejscowości Pułków i Wierzbice i w chwili telefonowania pociągi czeskie nadjeżdżają do Bogumina i zajmują stację, rabując wszelkie składy i wagony tam się znajdujące.

Zawiadomiony o tym stanie rzeczy pułk. Wade i gen. Barthelemy, jak również pułk. Smythé, misja gen. Barthelemy telefoniowała do pułk. Gillain z zapytaniem, na rozkaz jakiej władzy działa. /Telegram załączony do niniejszego raportu./ Telegramy te zostały wysłane przez pułk. Latinika z Cieszyna 23 i 24 b.m. do Morawskiej Ostrawy przez parlamentarjusza, rtm. Czaczka do Morawskiej Ostrawy samochodem. Do samochodu parlamentarjusza pomimo ostrzeżeń czeskie wojska strzelały, raniąc śmiertelnie jednego szofera i rozszarpując rękę drugiemu szoferowi, wobec czego rtm. Czaczka był zmuszony powrócić do Cieszyna, wziąć nowych szoferów, poczem mógł doręczyć pułk. Gillain rzeczony telegram.

Odpowiedź na telegram gen. Barthelemy brzmiała, że Commission Interalliee nic nie wie o gen. Barthelemy i nie może wobec tego uznać jego władzy. Do Wade zaś w odpowiedzi powiedziano, że Commission Interalliee działa na rozkaz pułk. Philippi /armja francuzka w Pradze/ i że rozkazów tych nie da się odmienić /odpowiedź ta dołączona jest do niniejszego raportu/.

Po konwersacji z pułk. Latinikiem Commander Rawlings udał się do telefonu i połączywszy się bez trudności z Morawską Ostrawą, zażądał rozmowy z pułk. Gillain, nie mogąc jednak rozmówić się po francuzku, rozmawiał ostatecznie z mjr. Grossfield, żądając wyjaśnień, na podstawie jakiej władzy działa KCommission Interalliee, zapytując jednocześnie, czy są oni gotowi zawrzeć rozejm na 24 godziny, rozpoczynający się o godz. 10 tegoż dnia. Rawlings oświadczył zarazem, że gwarantuje za to, iż wojska polskie w razie jednogłośnie gwarancji od wojska napastniczego obowiązują się dochować warunków tego rozejmu. Mjr. Grossfield odszedł, by konferować ze swymi towarzyszami i po kilku minutach dał odpowiedź,

że nie może gwarantować za to, że wojsko strzelać nie będzie, nie mogąc w tak krótkim czasie porozumieć się z posterunkami /była wówczas godz. 7 wieczór/. Wobec tego Rawlings zapytał się od której godziny może gwarantować zaprzestanie strzelania. Odpowiedź brzmiała, że nie może wogóle gwarantować.

Wobec tego oświadczył Rawling, że misja uda się odrazu tejże nocy do Morawskiej Ostrawy i zażądał uwiadomienia o tem posterunków czeskich na szosie, by do samochodów nie strzelano. Ządaniu temu odmówiono, proponując przejazd misji na drugi dzień o 9 rano. Major Grossfield oświadczył również, że działa na mocy rozporządzenia z Pragi, że następnego dnia wyjaśni całą sytuację Rawlingsowi. Postanowiono spędzić noc w Cieszynie, a rano o 8.30 wyjechać do Morawskiej Ostrawy.

Należy zaznaczyć, że kpt. Karmazin był wciąż obecnym przy misji i przez swoje zachowanie się wykazywał jakkrawo, że grał podwójną rolę i trzymał stronę Czechów, gdyż starał się niejednokrotnie przekonać Rawlingsa i Fostera o anarchicznym usposobieniu ludności Cieszyńskiej i o słuszności akcji czecho-słowackiej.

W rozmowie niżej podpisanego z Karmazinem zostało wyjaśnione, że Karmazin jest pochodzenia rosyjsko-żydowskiego, zna doskonale język rosyjski i czeski, natomiast prawie wcale po angielsku nie mówi. Jest członkiem "Misji Konferencji Pokojowej Amerykańskiej" czyli tej samej misji, której członkiem zarówno jest por. Foster. Dowiedziano iż się również, że tego samego dnia rano Karmazin został przypadkowo aresztowany przez władze wojskowe polskie w Cieszyńsku, gdyż zachowanie się jego i wypytywanie o sytuację wojsk polskich wzbudziło podejrzenie, że działa jako szpieg na rzecz Czechów.

Po wyjaśnieniu przez niego jednak i udowodnieniu charakteru swej misji został natychmiast wypuszczony. Niżej podpisany w rozmowie z Karmazinem zaznaczył mu swoje zdziwienie, nad niedelikatnością jego postępowania, tłumacząc, że nie jest w zwyczajach stanu wojennego tolerowanie przechodzenia osobników z jednej strony frontu na drugą i komunikowanie się stale z przeciwną stroną.

Na zapytanie niżej podpisanego, czy kapitan Karmazin pragnie wytłumaczyć się lub udzielić informacji o swoim aresztowaniu przez władze polskie, w celu ustalenia, czy nie popełniły względem niego nadużycia, Karmazin odpowiedział wymijająco i wyglądał zlekka zmieszany. Niżej podpisany w obecności Karmazina i Fostera powiedział, że się dziwi, że pułk. Latinik oswobodził Karmazina i że uznaje, że miał zupełne prawo odstawić Karmazina do Warszawy.

Konferowano tegoż wieczora w dalszym ciągu z pułk. Latinikiem i upewniono się, że wszystkie insynuacje o niepokoje rzekomych w Cieszyńsku są bezpodstawne, że spokój zupełny tam panował i że panowie Karmazin, Grossfield kłamał i nie miał dowodów żadnych do przedstawienia. Następnego dnia, podczas gdy część misji udała się do Morawskiej Ostrawy p. Picton pozostał w Cieszyńsku i posiadając już dobrze język polski i niemiecki osobiście ludność polską i niemiecką i wyniósł pewność, że ludność Cieszyńska uważałaby za klęskę, gdyby Księstwo było zajęte przez Czechów. W ciągu nocy pułk. Latinik komunikował się z niżej podpisanym i zawiadomił go o popełnianych gwałtach na ludności cywilnej w Jabłonkowie przez Czechów.

Następnego dnia Rawlings, porucznik Foster i J. Cieschanowski udali się samochodami do Morawskiej Ostrawy. Zajeżdżając tam przez 10 godzin, zastano mjr. Grossfielda i por. Wosko oczekujących w hotelu. Proszono ich o natychmiastowe zaproszenie pozostałych członków Commission Interalliee na konferencję. Podczas oczekiwania na przybycie pozostałych członków Rawlings i Foster rozmawiali w obecności niżej podpisanego z mjr. Grossfieldem i Wosko. Rawlings wyrażał zdziwienie na całą akcję tych panów, wykazywał sytuację trudną, w jakiej się znalazła misja warszawska oraz uprzedził, że o wstrzymaniu ruchu kurjerów przez Bogumin zostanie wysłany bardzo silny protest przeciwko samowoli Commission Interalliee. W odpowiedzi Grossfield uwidocznił wielki niepokój z tego powodu, obiecywał natychmiast zająć się sprawą zabezpieczenia stałej komunikacji. Niżej podpisany zauważył, że Woska rozmawia jak rodowity Czech ze służbą hotelową po czesku, natomiast po angielsku mówi gorzej, oraz ma typ wybitnie słowiański. To samo można powiedzieć o pułk. Gillain, po czesku mówi również. Po przebyciu pozostałych członków Commission Interalliee pp. Rawling, Foster i Karmazin udali się z nimi na konferencję do oddzielnego pokoju. Foster prosił niżej podpisanego, by nie był obecny przy tej rozmowie, wyrażając zdanie, że swobodnie będą mogli indagować tych panów na osobności. Wychodził jednakowóż kilkakrotnie z konferencji, aby komunikować o przebiegu takiej niżej podpisanemu. W ten sposób ustalono, że Commission Interalliee działa bez dostatecznego pełnomocnictwa, że cały plan akcji został zdecydowany lokalnie przez 5 oficerów koalicji, wskutek nam Czechów, że rozkazy zostały wydane z Pragi przez pułk. Philippi, jako skutek fałszywej informacji, podanej mu przez tychże panów w Morawskiej Ostrawie oraz rzekomych gwałtach w Cieszyńsku. Skonfrtowawszy pp. Com. Int. z rozkazem przez nich podpisanym, zamieszczonym w Ostrauer Zeitung z 23 b.m. /załącznik do niniejszego raportu wykazującym, że akcja odbywa się wprost pod dowództwem oficerów koalicji, oraz nazywając wojska czesko-słowackie wojskami koalicyjnymi, panowie ci byli niezmiernie skonfundowani i starali się tłumaczyć, że nie widzą w tem nic złego, jednak przyznali, że do tego nie mieli prawa. Konferencja trwała około 2-3 godzin. Później por. RKF Foster oświadczył niżej podpisanemu, że Rawlings i on jada do Pragi o godz. 3 popoł., ażeby dopilnować ustalenie odpowiedzialności członków Com. Int. i protestować przeciwko ich działalności. Oświadczył, że twierdzenie, iż oficerowie koalicji na własną rękę rozpoczęli akcję, przekroczyli swoje pełnomocnictwo i są odpowiedzialni za rozpoczęcie wojny w Księstwie Cieszyńskim

PLISUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PLISUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES

uważa, że lepiej, aby pojechali sami do Pragi, a niżej podpisany z listem do pułk. Wade do Warszawy, w celu umożliwienia wysłania na drugi dzień wieczór specjalnego kurjera do Paryża, z protestem w tej sprawie. Tak też się stało, niżej podpisany, wyjechawszy z Morawskiej Ostrawy o godz. 3 popoł. stanął w Warszawie o godz. 7 rano, dn. 26 b.m. raportował natychmiast pułk. Wade o przebiegu wypadków, złożył szczegółowy raport po angielsku, o treści, podobnej do niniejszego, który wieczorem dn. 26 b.m. został wysłany przez specjalnego delegata misji angielskiej do Paryża.

Reasumując wymienione fakty należy wziąć pod uwagę, następujące momenty: 1/ Czesi w zмовie z koalicyjnymi oficerami, podjęli akcję zaczepną, aby uniemożliwić w Cieszynie wybory, uważając takowe za niebezpieczny plebiscyt ludności na rzecz przyłączenia ostatecznego Księstwa Cieszyńskiego do Polski, 2/ Wmieszani oficerowie koalicji prawdopodobnie nie przypuszczali, by Polska jak wojsko cieszyńskie wahała się z oddaniem Cieszyńskiego "wojskom koalicji". Gdy jednak wskutek odmowy władz polskich rozpoczęła się walka, widzieli się zmuszonymi do kierowania nieopatrzenie rozpoczętą akcją. 3/ Słowiańskie pochodzenie pp. Woska i Karmazina zasługują na uwagę. 4/ Przez przerwanie komunikacji z Oderbergiem i odcięcie misji koalicyjnej na wschodzie od swoich władz centralnych oficerowie ci, według słów Rawlinga są winni poważnego przekroczenia, za które sędownie odpowiadać muszą. 5/ Stosownie do decyzji marszałka Foch'a, na mocy której wojska czecho-słowackie zajęły Spiż i Orawę, po dawną granicę węgierską, wyraźnie wydatnia się, że czesi nie mieli prawa gwałcenia granicy państwa Polski południowej - Cieszyńskiej. Akcja więc oficerów koalicji w tym wypadku jest jaskrawym naruszeniem koalicyjnych warunków rozejmu. 6/ Insynuacje o rzekomym niepokoju w Cieszynie są fałszywe, przeciwnie, pomimo strajków, odbywających się często wśród górników Zagłębia Dąbrowskiego, w Księstwie Cieszyńskim strajków wogóle nie było, robotnicy pracowali dobrze, powiększając nawet produkcję. Według objaśnień władz cieszyńskich górnicy pracowali ze specjalnym poświęceniem, gdyż uprzedzono ich, że w ten sposób i wykazując spokój społeczny, wobec czego koalicja nie odda tej części kraju, na pastwę Czechów. Obecnie jest niezmiernie trudno wytknąć ludności cieszyńskiej, dlaczego pomimo zupełnego spokoju "Koalicja" prowadzi Czechów na podbój Księstwa. 7/ Kopalnie cieszyńskie produkują węgiel gazowy, co jest niezmiernie ważnym i zaopatrują Wiedeń i inne miasta w takowy. Dostawa węgla do Czech, Węgier i Wiednia z polskich kopalń, była jaknajregularniejsza i na takowe nikt uskarżać się nie mógł. Nie było żadnej potrzeby dopilnowywania odnośnych umów, natomiast czesi, zawarwszy umowę wymienną na dostawę cukru, skóry i innych artykułów za węgiel polski i otrzymawszy 5000 wagonów węgla od Polaków, nie wykonali swoich zobowiązań, gdyż dotychczas nie z obicanych artykułów nie zostało dostarczone. 8/ Obecnie wskutek wypadków, górnicy polskich kopalń, zaprzestali pracy, robotnicy w wielkich ilościach przybywają do Cieszyna, ażeby wstąpić do wojska jako ochotnicy, dla odparcia napadu czeskiego.

24 i 25 b.m. przy obecności Misji Anglo-Amerykańskiej w Cieszynie, zapisało się do wojska 1800 ochotników - robotników. Nie zważając na fakt, że oddziały te są dowodzone przez oficerów regularnej armii polskiej, czesi traktują takowe jako bandy cywilne uzbrojone.

Starsza Referent M.S.Z.

Jan Ciechanowski m.p.

Warszawa, dn. 26 stycznia 1919.

8 załączników.

Za zgodność odpisu:

90
75

9
D. O. W. Wieszyn

Z Warszawy, Sztab Generalny 1005 84/1 3/30 r.

Na op. 150/5: po interwencji wystosował pkk. Wode następująca doseszę do pkk. Gillain:

Colonel Gillain inspection militaire hotel national Ostrawa Morawska. it have been reported to me that you have authorized tcheco-slovak troops to cross polish frontier and enter Oderberg and Petrovitz stow please inform me by what higher authority this is being done and whom you represent : Colonel Wode british commissioner to Poland.

Doseszę tę należy się kilkoma drogami przez parlamentarzy do pkk. Gillain wysłać, pkk. Wode doszeszuję równocześnie do Pragi i Paryża.

Sztab Generalny 1. 130/op.

10

Dowództwo okręgowe jen. dla rady narodowej i dla pułkownika
do wiadomości, nadana przez niego francusko-angielską generała
Berthelemy do inspekcji wojskowej w Morawskiej Ostrawie.

Colonel Gieblin inspection militaire mr. Ostrau hotel "National"
Polish military authorities inform general Berthelemy that you have
given an ultimatum to the Polish troops at Tetschen ordering them
to evacuate Silesia at once failing which they will be ~~nixxstak~~
ejected by tcheque troops by your orders, please do not take such
measures without getting in ~~xxxx~~ touch with franco-english mission
commanded by general Berthelemy of which I am the senior british
member. Also please inform this mission which will be at Lemberg
this evening regarding the object and authority of your mission.
Copy to colonel Nade Warsaw = Colonel Smythe.

23.1.1919.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

XX

92

74

11

Podatkiwa umowa z dn. 6/VI zawarta w raturze w P. Ostronie
pomiędzy pp. Skobowicza, Zakrzewskiego, Kiedronia i Bobka z
polskiej strony, a czeskiej pp. Schwarz, Poppego, Witta i t.d.

Węgiel wyprodukowany w szybach po stronie polskiej, na-
leżący do polski, węgiel, wyprodukowany po stronie cze-
skiej, należy do Czechów.

Wyjątki:

Bettina i Eleonora dostarczają całą produkcję do Wittenberga
na rekonpensatę w naturze, to znaczy na razie dostarczają
sztychli i ławy tej samej ilości na polskie potrzeby /na ten
tracą Polacy 100 toni dziennie/ - ponieważ Czechy obowiązani
są paszport polski węgiel austriacki, Polacy węgiel ze sztybu
H. Baburys koleją do Szumbarta. -

Wskazywać by austriacki inspektorat węglowy na cały
rewir w Mor. Ostronie /Inspektor Schwarz/, który rozdzieliał
cały węgiel, według układu dodatkowego z 6/VI byśo stano-
wisko inspektora polskiego równocześnie inspektorowi czechio-
m. Aby nie zmieniać systemu, do którego rewir był przywy-
czajony i przy zmianie którego byłaby utrudniona manipulacja
dysponować polskim węglem inspektor polski z inspektor cze-
ski, dotychczasowy inspektor austriacki, byłby umieszczony umie-
stw. dodatkową do podpisu, t.j. gdyby miał umieszczać dysponuje
je inspektora polskiego.

Besetzung Ostschlesiens durch Ententetruppen.

Mähr. Ostrau, 23. Jäh./C.P.B./

Das Militärkommando in Mähr. Ostrau teilt mit: Die Entente hat beschlossen das Herzogtum Teschen zu besetzen. Ententetruppen besetzten heute um 6 Uhr abends Oderberg und rücken rasch unter Führung französischer Offiziere, hauptsächlich des Obersten Gillain, Kommandanten der Feldstreitkräfte, und des Obersten Snejdarek, Kommandanten des Militärinspektorats, nach Osten vor. Durch das Militärinspektorat wurden bei jedem Militärkommando Kommissionen errichtet, welche die Interessen der Zivilbewohnerschaft in Bezug auf das Militär vertreten sollen. Vor dem Vormarsch der Ententetruppen wurde nachstehende Kundmachung erlassen: "An die Bewohnerschaft des Herzogtums Schlesien, Die unerfreulichen Sicherheitsverhältnisse und der drohende wirtschaftliche Zusammenbruch in Schlesien haben die Regierung der Republik bewogen, einen Teil der uns Frankreich angekommenen Truppen zu Euch zu senden, um im Lande Ordnung zu schaffen.

Als Franzosen, Engländern, Italiener und Amerikaner hegen wir gegenüber beiden Völkern, die die Majorität des Landes bildet, herzliche Sympathien. Als Soldaten werden wir unsere Pflicht tun: in politische Fragen mischen wir uns nicht ein. Wir verlangen von allen Schichten der Bevölkerung Unterstützung in der Befestigung der administrativen Ordnung. Die Republik ist ein Staat der Ordnung.

- Gillain, -Oberstleutnant der französischen Armee
- Crossfield, - Major der britischen Armee
- Noseda, - Major der italienischen Armee
- Voska, - Oberleutnant der amerikanischen Armee.

Bei allen Garnisonskommanden sind Kommissionen als Vertreter der gesamten Bevölkerung eingesetzt, welche Beschwerden und

SKI
JTE
HIVES
New York

RUSSIAN
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

94
40

Wünsche der Bevölkerung dem Militärkommando vertragen
sollen. Sollte der Kommandant Euch nicht entsprechen können,
wendet Euch an den Gefertigten:

Leutnant Colonel Josef Snajdarek, Oberstleutnant,
Militärinspektor für Schlesiën, Nordmähren und Mähr.
Ostrau".

P O L S K I E S Z Y B Y .

Nazwa	Produkcja w tonnach w t. za r. 1916.	Robotnicy	
Bettina	5,92000	1486	Dąbrowa
Gabryela	670500	1329	Karwina
Hohenegger	350100	896	- " -
Austna	276000	710	- " -
Jan	442500	1243	- " -
Głębina	356500	862	- " -
Franciszka	283000	813	- " -
Henryk	328400	887	- " -
Franciszek	57200	223	Sucha
Sofja	240000	692	Foremba
Alpina	142400	668	- " -
Silesia	175600	597	Czechowice
	3884200	10406	

C Z E S K I E S Z Y B Y .

Jan Marja	147500	458	Polska Ostrawa
Główny	397100	1087	Ortowa
Nowy	604600	1580	Łazy
Franc. Józef	244700	714	Szicha
Józefa	94100	398	Polska Ostrawa
Eugen	228000	704	Pietrald
	1716000	4941	

C Z E S K I E S Z Y B Y .

Karolina	296500	971	Mor. Ostrawa
Głębina Tiefbau	297500	754	Witkowice
Louise	258600	651	- " -
Teresya	271800	898	Polska Ostrawa
Ida	143100	473	Grussów
Henryk	132000	519	Mor. Ostrawa
Jerzy	107800	443	Prywoz
Jambek	531200	1775	Polska Ostrawa

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Nazwa	Produkcja w t.za r.1916		
Franciszek	125600	504	Prywóz
Hubert	150000	560	Grussów
Aleksander	305000	775	Polska Ostrawa
Jan Józef	363400	1641	Michałkowice
Ignacy	486200	1581	Marjańskie Góry
Odra	73500	197	Prywóz
Albrecht	498500	1203	Pietrald
Habsburg	210700	556	- " -
Salm II	270200	981	Polska Ostrawa
Salm VII	190000	692	- " -
Trójca	292200	1089	- " -
Ema	131000	385	- " -
Michaoli	163400	417	- " -
	5308200	1247	
	1716000	4941	
	7014200	21988	

P O L S K I E K O P A L N I E P R O D U K U J A.

175600 węgla zwyczajnego
3708600 " gazowego

3884200 rocznie(rok 1916,co w przybliżeniu odpowiada obecnym warunkom).

10.406 robotników.

C Z E S K I E K O P A L N I E P R O D U K U J A.

1908300 węgla zwyczajnego
5105900 " gazowego

7014200 razem

21988 robotników

W Listopadzie 1918 r. Polacy objawszy produkowali za list. 510 wag. dzień:

obecnie

600 " "

u Czechów przeciwnie spada z powodu strejków rozruchów

- u nas strejków nie było.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

81

O d p i s .

Inspection militaire colonel Gillain
hotel national Mr. Ostrau - tres urgent.

Depeche signée colonel Smythe envoyée cet
apres midi etait destinée a mission anglaise Teschen
qui d'apres renseignements fournis aurait remi ulti-
matum apprenons, que mission anglaise n'existe pas et
que c'est commission interalliée par suite depeche
signée Smyth doit etre considere comme nulle. Avons
vu dernièrement en passant ministre tcheco Hodza a
Budapest, qui nous avait assure que status quo ante
ante serait observe sur frontiere tcheco polonaise,
sommes donc tres surpris par annonce ultimatum subit
et vous serions reconnaissants de donner eclaircisse-
ment tres profonde - emotion opinions publique polo-
naise qui se considere maintenant comme faisant
partie de l'Entente est desorientee et ne comprend
plus.

General Berthelemy.-

Za zgodność odpisu:

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

98

82

O d p i s .

D.O.W. Cieszyn.

Z Warszawy, Sztab Generalny 1005 24/I 3/30 r.

Na op. 150/5: po interwencji wystosował pułkownik Wade następującą depezę do pułkownika Gillain:

Colonel Gillain inspection militair hotel national Ostrawa Morawska. it have been reported to me that you have autorized tche-co-slovak troops to cross polish frontier and enter Odorberg and Petrovitz stop please inform me by ahat higher authority this is being done and whom you represent : Colonel Wade british commissioner to Poland.

Depesze tę należa się kilkoma drogami przez parlamentarzy do płk. Gillain wysłać, płk Wade depeszuje równocześnie do Pragi i Paryża.

Sztab Generalny l. 180/op.

Za zgodność odpisu.

83
PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

99

83

O d p i s .

Dowództwo okręgowe gen. dla rady narodowej
i dla pułkownika do wiadomości, nadane przez
misję francusko-angielską, generał Berthelemy do
inspekcji wojskowej w Morawskiej Ostrawie.

Colonel Gibli inspection militaire mr. Ostrau
hotel National Polish military authorities inform
general Berthelemy that you have given an ultimatum
to the Polish troops at Tetschen ordering them
to evacuate Silesia at once failing which they
will be ejected by tcheque troops by your orders,
please do not take such measures without getting
in touch with franco-english mission commanded by
general Berthelemy of which I am the senior bri-
tish member. Also please inform this mission which
will be at Lemberg this evening regarding the ob-
ject and authority of your mission.
Copy to colonel Wade Warszaw = Colonel Smythe.

23.I.1919.

Za zgodność odpisu:

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

100

84

O d p i s .

Dodatkowa umowa z dnia 6/XI. zawarta w ratuszu w P. Ostrawie przez pp. Okołowicza, Zakrzewskiego, Kiedronia i Bobka z polskiej strony, z czeskiej pp. Schwarca, Poppego, Witta i t.d.

Węgiel wyprodukowany w szybach po stronie polskiej, należeć będzie do Polski, węgiel, wyprodukowany po stronie czeskiej, należy do Czechów.

Wyjątki:

Bettina i Eleonora dostarczają całą produkcję do Witkovic za rekompensatę w naturze, t.zn. na razie dostarczają Głęboki i Nowy tę samą ilość na polskie potrzeby /Na tem tracą Polacy 100 tonn dziennie/ - ponadto. Czesi obowiązani są puszczać polski węgiel montanką, Polacy węgiel za szybu Habsburga kolejną do Samborku.

Dawniej był austrijacki inspektorat węglowy na cały rewir w Mor. Ostrawie /Inspektor Schwarz/, który rozdzielał cały węgiel. Według układu dodatkowego z 6/XI. było stanowisko Inspektora polskiego równorzędne inspektorowi czeskiemu. Zeby nie zmieniać systemu, do którego rewir był przyzwyczajony i przy zmianie którego byłaby utrudnioną manipulacja dysponował polskim węglem Inspektor polski, a inspektor czeski, dotychczasowy inspektor austrijacki, był zmuszony umową dodatkową do podpisu, t.zn. zgóry musiał uznawać dyspozycje inspektora polskiego.

Za zgodność odpisu:

OSTRAUER ZEITUNG Morgen-Ausgabe
30 Jahrgang Freitag, 24. Jänner 1919.
Besetzung Ostschlesiens durch Ententetruppen.

Militärinspektor für Schlesien, Nordböhmen und Mähr.
Mähr. Ostrau, 23. Jän. /C.P.B./.

Das Militärkommando in Mähr. Ostrau teilt mit: Die Entente hat beschlossen das Herzogtum Teschen zu besetzen. Ententen - Tropfen besetzen heute um 6 Uhr abends Odersberg und rücken rasch unter Führung französischer Offiziere, hauptsächlich des Obersten Gillain, Kommandanten der Feldstreitkräfte, und des Obersten Snejdarek, Kommandanten des Militärinspektorats, nach Osten vor. Durch das Militärinspektorat wurden bei jedem Militärkommando Kommissionen errichtet, welche die Interessen der Zivilbewohnerschaft in Bezug auf das Militär vertreten sollen. Vor dem Vormarsch der Entententruppen wurde nachstehende Kundmachung erlassen: "An die Bewohnerschaft des Herzogtums Schlesien, die unerfreulichen Sicherheitsverhältnisse und der drohende wirtschaftliche Zusammenbruch in Schlesien haben die Regierung der Republik bewogen, einen Teil der uns Frankreich angekommen Truppen zu Euch zu senden, um im Lande Ordnung zu schaffen.

Als Franzosen, Engländern, Italiener und Amerikaner hegen wir gegenüber beiden Völkern, die die Majorität des Landes bildet, herzliche Sympathien. Als Soldaten werden wir unsere Pflicht tun: in politische Fragen mischen wir uns nicht ein. Wir verlangen von allen Schichten der Bevölkerung Unterstützung in der Befestigung der administrativen Ordnung.

Die Republik ist ein Staat der Ordnung.

Gillain - Oberstleutnant der französischen Armee,
Crossfield - Major der britischen Armee,
Noseda - Major der italienischen Armee,
Voska - Oberleutnant der amerikanischen Armee.

Bei allen Garnisonskommanden sind Kommissionen als Vertreter der gesamten Bevölkerung eingesetzt, welche Besch-

werden und Wünsche der Bevölkerung dem Militärkommando
vertragen sollen. Sollte der Kommandant Euch nicht ent-
sprechen können, wendet Euch an den Gefertigten :

Leutnant Colonel Josef Hajdarek, Oberstleutnant,
Militärinspektor für Schlesien, Nordmähren und Mähr.
Ostau".

Das Militärkommando in Mähr. Ostau teilt mit: Die Ein-
fente hat beschlossen das Herzogtum Teschen zu besetzen.
Enten - Tropfen besetzen heute um 6 Uhr abends Ober-
berg und rücken rasch unter Führung französischer Offiziere
re. hauptsächlich des Obersten Gillain, Kommandanten der
Feldartillerie, und des Obersten Hajdarek, Kommandanten
des Militärinspektors, nach Osten vor. Durch das Militä-
rinspektorat wurden bei jedem Militärkommando Kommissionen
nen errichtet, welche die Interessen der Zivilbewohner
schaft in Bezug auf das Militär vertreten sollen. Vor-
dem Vormarsch der Entententruppen wurde nachstehende Kund-
machung erlassen: "An die Bewohnerschaft des Herzogtums
Schlesien, die unzerstörlichen Sicherheitsverhältnisse und
der drohende wirtschaftliche Zusammenbruch in Schlesien
haben die Regierung der Republik bewogen, einen Teil
der aus Frankreich angekommenen Typen zu Euch zu senden,
um im Lande Ordnung zu schaffen.

Als Franzosen, Engländer, Italiener und Amerikaner
legen wir gegenüber beiden Völkern, die die Majorität
des Landes bildet, herzliche Sympathien. Als Soldaten
werden wir unsere Pflicht tun: in politische Fragen mi-
schen wir uns nicht ein. Wir verlangen von allen Schi-
ckten der Bevölkerung Unterstützung in der Befestigung
der administrativen Ordnung.

Die Republik ist ein Staat der Ordnung.
Gillain - Oberleutnant der französischen Armee,
Grossfeld - Major der britischen Armee,
Nobels - Major der italienischen Armee,
Voska - Oberleutnant der amerikanischen Armee.
Bei allen Garnisonen sind Kommissionen als Ver-
treter der gesamten Bevölkerung eingesetzt, welche Besch-

P O L S K I E S Z Y B Y .

Nazwa	Produkcja w ton- nach. za rok 1916.	Robotnicy.	
Bettina	592000	1486	Dąbrowa
Gabryela	670500	1329	Karwina
Hohenegger	350100	896	„
Austna	276000	710	„
Jan	442500	1243	„
Głęбина	356500	862	„
Franciszka	283000	813	„
Henryk	328400	887	„
Franciszek	557200	223	Sucha
Sofja	240000	692	Poremba
Alpina	142400	668	„
Sileszja	175600	597	Czechowice.
	3884200	10406	

C Z E S K I E S Z Y B Y .

Jan Marja	147500	458	Polska Ostrawa
Główny	397100	1087	Ortowa
Nowy	604600	1580	Łazy
Franc. Józef	244700	714	Szicha
Józefa	94100	398	Polska Ostrawa
Eugen	228000	704	Pietralt
	1716000	4941	

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

C Z E S K I E S Z Y B Y .

Karolina	296500	971	Mor. Ostrawa
Głęбина Tiefbau	297500	754	Witkowice
Louise	258600	651	„
Teresya	271800	898	Polska Ostrawa.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Nazwa	Produkcja w ton- nach. za rok 1916.	Robotnicy.	
Ida	143100	473	Grussów
Henryk	132000	519	Mor. Ostrawa
Jerzy	107800	443	Prywóz
Jambek	531200	1775	Polska Ostrawa
Franciszek	125600	504	Prywóz
Hubert	150000	560	Grussów
Aleksander	305000	775	Polska Ostrawa
Jan Józef	363400	1641	Michałkowice
Ignacy	486200	1581	Marjańskie Góry
Odra	73500	197	Prywóz
Albrecht	498500	1203	Pietrald
Habsburg	210700	556	„
Salm II	270200	981	Polska Ostrawa
Salm VII	190000	692	„ „
Trójca	292200	1089	„ „
Ema	131000	385	„ „
Michaeli	163400	417	„ „
	5308200	1247	
	1716000	4941	
	7014200	21988	

P O L S K I E K O P A L N I E P R O D U K U J A .

175600
3708600

węgla zwyczajnego
„ gazowego

3884200 rocznie /rok 1916, co w przybliżeniu odpo-
wiada obecnym warunkom/.

10.406 robotników.

C Z E S K I E K O P A L N I E P R O D U K U J A .

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

1908300
5105900

węgla zwyczajnego
„ gazowego

7014200 razem.

21988 robotników.

W listopadzie 1918r. Polacy objawszy produkowali za list. 510 wag. dz.
obecnie 600 „ „
U Czechów przeciwnie spada z powodu strajków rozruchów - u nas straj-
ków nie było.-

Za zgodność odpisu:

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

105
88